

Zastupanje države pred Europskim sudom za ljudska prava u Strasbourgu

Štefica Stažnik*

Hrvatska je ratificirala Konvenciju o ljudskim pravima i temeljnim slobodama 1997., a zastupnika pred Europskim sudom za ljudska prava utemeljila 1999. Zastupnik zastupa Republiku Hrvatsku pred tim Sudom, izvršava njegove presude te širi informacije o Konvenciji i praksi Suda. Opisuje se postupak i dosadašnji predmeti koje je Hrvatska vodila pred Sudom, izvršavanje presuda i rezultati djelovanja zastupnice Republike Hrvatske pred Sudom.

Ključne riječi: Konvencija o ljudskim pravima i temeljnim slobodama, zastupnik pred Europskim sudom za ljudska prava, zastupanje, sudska praksa, izvršenje sudskih presuda

Pred Europskim sudom za ljudska prava u Strasbourgu¹ zastupnici zastupaju države ugovorne stranke Konvencije o ljudskim pravima i temeljnim slobodama² u postupcima pred Sudom. Izraz *Government Agent* (engl.) u

* Štefica Stažnik, zastupnica Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava u Strasbourgu, ravnateljica Pravosudne akademije Ministarstva pravosuđa i pomoćnica ministra pravosuđa (government agent of the Republic of Croatia before the European Court of Human Rights in Strasbourg, head of the Judicial Academy and the assistant minister in the Ministry of Justice of the Republic of Croatia)

¹ U daljnjem tekstu: Sud.

² U daljnjem tekstu: Konvencija (u javnosti se često koristi i naziv Europska konvencija o ljudskim pravima i temeljnim slobodama).

dijelu država prevodi se kao zastupnik, dok se dio država odlučio za naziv državni agent ili agent vlade pred Europskim sudom za ljudska prava.³

Treba razlikovati zastupnika države/agenta pred Sudom od zastupnika države/agenta pred Sudom Europskih zajednica u Luxembourg. ⁴ Naime, od ukupno 47 država članica Vijeća Europe koje su stranke pred Europskim sudom za ljudska prava, 27 država istovremeno su i članice Europske unije te priznaju i nadležnost Suda Europskih zajednica u Luxembourg. Države pred tim sudom također zastupaju zastupnici/agenti, ali ne nužno iste osobe, niti je nadležnost sudova istovjetna.

Uloga zastupnika pred Sudom u Strasbourgu definirana je Poslovníkom Suda.⁵ Sama Konvencija ne sadržava izričite odredbe o zastupniku odnosno zastupnici,⁶ ali iz njezina sadržaja i pojedinih članaka⁷ nedvojbeno proizlazi da države u postupcima pred Sudom zastupaju njihovi zastupnici.

Republika Hrvatska ratificirala je pri ulasku u Vijeće Europe (5. studenoga 1997.) Konvenciju o ljudskim pravima i temeljnim slobodama, a time i priznala nadležnost Europskog suda za ljudska prava, kao stalnog međunarodnog suda koji nadzire države u poštovanju obveza preuzetih Konvencijom te utvrđuje njihova eventualna kršenja Konvencije.

Paralelno s pristizanjem prvih zahtjeva protiv Republike Hrvatske od Suda, Vlada je definirala položaj zastupnika Republike Hrvatske pred Sudom, i to podzakonskim aktom, Uredbom o zastupniku Vlade pred Europskim sudom za ljudska prava⁸ 28. siječnja 1999. Zastupnik prema Uredbi ima

³ Naziv *Government Agent before the European Court of Human Rights* (engl.) distancira ga od zastupnika države/agenta pred Sudom Europskih zajednica u Luxembourg država članica Europske unije.

⁴ Izvor: Statut Suda Europskih zajednica (čl. 19.) <http://curia.europa.eu>.

⁵ Čl. 35. »Ugovorne stranke zastupaju zastupnici države (agents), koji mogu kao pomoćnike imati odvjetnike ili savjetnike.« Svaka država imenuje svog zastupnika pred Sudom kao i jednog ili dva zamjenika, ovisno o broju predmeta pred Sudom i unutarnjem rasporedu poslova tijela/ureda zastupnika. Iznimno, postoje države koje imaju i dva zastupnika (Nizozemska). Države koje imaju veći broj predmeta pred Sudom ili/i vode sporove protiv drugih država imaju zastupnika ili zamjenika zastupnika u Strasbourgu u okviru Stalne misije tih država pri Vijeću Europe (npr. Italija), koja je i osnivač Suda.

⁶ U daljem tekstu koristit će se izraz »zastupnica« jer su u dosadašnjem razdoblju (10 godina) Hrvatsku na Sudu zastupale zastupnice.

⁷ Npr. čl. 38. st. 1. navodi da će Sud, ako zahtjev proglasi dopuštenim, nastaviti s »ispitivanjem slučaja zajedno s predstavnicima stranaka«.

⁸ U daljenjem tekstu: Uredba. Pročišćeni tekst dostupan je na web stranici www.pravosudje.hr (ECHR Strasbourg Hrvatska i ljudska prava).

položaj pomoćnika ministra pravosuđa i na čelu je Uprave za zastupanje pred Europskim sudom za ljudska prava Ministarstva pravosuđa.⁹

Na načelima Konvencije i Poslovnika Suda, uzimajući pritom u obzir i iskustva drugih država dugogodišnjih stranaka pred Sudom, određen je djelokrug poslova zastupnice Vlade pred Sudom i njezina Ureda.

Do danas, Uredba se u nekoliko navrata mijenjala i dopunjavala, no djelokrug poslova zastupnice može se svesti na sljedeće:

- (i) zastupanje Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava;
- (ii) izvršavanje presuda Europskog suda za ljudska prava;
- (iii) širenje znanja o Konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i praksi Europskog suda za ljudska prava.

Zastupanje Republike Hrvatske pred Sudom

Zastupnica zastupa Republiku Hrvatsku u postupcima pred Sudom u predmetima:

- koji su joj dostavljeni od Suda, a koje su protiv Republike Hrvatske podnijele fizičke ili pravne osobe, ili druge države zbog povreda prava zaštićenih Konvencijom i pripadajućim protokolima kojih je RH stranka,
- kao umješak u predmetima koje su hrvatski državljani/pravne osobe podnijeli protiv druge države članice Konvencije, po dostavi takvih predmeta od Suda i ako se utvrdi da je to u interesu Vlade RH,
- kao umješak u predmetima između stranih državljana/pravnih osoba protiv stranih država, ako je Europski sud pozove na miješanje te se utvrdi da je takvo miješanje svrsishodno.

Zastupanje u širem smislu podrazumijeva ostvarivanje kontakata sa Sudom te je upravo zastupnica Vlade nadležna predstavnicom države i preko nje se odvija sva komunikacija između Hrvatske i Europskog suda za ljudska prava.¹⁰

⁹ Do 2004. zastupnik je kao predstojnik bio na čelu Ureda Vlade za zastupanje pred Europskim sudom za ljudska prava.

¹⁰ Čl. 2. Uredbe (NN 11/99, 115/00 i 70/01).

Nakon dostave zahtjeva Suda, započinje zastupanje u pojedinačnom predmetu, odnosno postupak pripreme i izrade pisanog očitovanja Vlade. Priprema podrazumijeva prikupljanje potrebnih obavijesti uvidom u spise predmeta i po potrebi na drugi način te utvrđivanje svih činjenica u predmetu na temelju kojih su donesene odluke pred sudbenim ili upravnim tijelima u Hrvatskoj, a protiv kojih je pokrenut postupak pred Sudom. Slijedi analiza relevantnih nacionalnih propisa i sudske prakse te sudske prakse Suda, a po potrebi i sudske prakse drugih međunarodnih sudova i tribunala. Nakon utvrđenja činjenica i pravnog konteksta predmeta, izrađuje se odgovor, odnosno sveobuhvatno očitovanje Vlade koje se dostavlja Sudu u zadanom roku. Zastupnica u ime Vlade potpisuje očitovanje države i sve druge podneske upućene Sudu te usmeno izlaže predmet na ročištu na Sudu. Usmena i pisana komunikacija između Suda i Vlade odvija na engleskom jeziku, koji je uz francuski službeni jezik Suda.

Radi kvalitetnog zastupanja države pred Sudom nužna je i dobra suradnja zastupnice i svih nadležnih državnih tijela u Hrvatskoj (npr. sudova, policije, državnog odvjetništva, ministarstava, zatvorskog sustava) kako bi se prikupili svi potrebni dokazi za pripremanje odgovora Sudu. Stoga je Vlada propisala Uredbom da su »sva tijela uprave i druga tijela državne vlasti dužna surađivati s Vladinim zastupnikom i omogućiti mu nesmetan rad«. ¹¹

Zastupnica pred Sudom može se i umiješati u postupak koji se vodi pred Sudom. Sama Konvencija daje mogućnost državi da se umiješa u postupke protiv druge države kad je podnositelj zahtjeva njezin državaljanin te s te osnove ima i pravo podnositi pisana očitovanja i sudjelovati u raspravi u vijeću i velikom vijeću Suda (čl. 36. st. 1.). To pravo iskoristila je Hrvatska u predmetu *Kovačić i dr. protiv Republike Slovenije* zbog tzv. stare devizne štednje u Ljubljanskoj banci, ¹² jer je riječ o problematici koja nadilazi pojedinačni slučaj, odnosno koja se odnosi se na velik broj hrvatskih državljanina. Predmet se još uvijek vodi na Sudu te se nakon održanog ročišta 14. studenoga 2007. očekuje konačna odluka velikog vijeća Suda. ¹³

Ujedno se država, kao i svaka zainteresirana osoba koja nije podnositelj zahtjeva, može umiješati u određeni postupak na poziv predsjednika Suda, ako je to u interesu pravilnog suđenja (čl. 36. st. 2.). U predmetu *Blečić*

¹¹ Čl. 8. Uredbe.

¹² Čl. 36. Konvencije.

¹³ Sve dosadašnje odluke Suda u predmetu *Kovacic i dr. v. Slovenija* dostupne su na www.echr.coe.int/echr/ (Applications nos. 44574/98, 45133/98 and 48316/99).

*protiv Hrvatske*¹⁴ pozivom na tu odredbu Konvencije u postupak su se umiješali OESS i INTERIGHTS (međunarodna nevladina organizacija).

U okviru zastupanja pred Sudom, zastupnica može i pregovarati s podnositeljima radi sklapanja nagodbe odnosno prijateljskog rješenja spora.¹⁵ Postupak postizanja prijateljskog rješenja propisan je Konvencijom i Poslovníkom Suda. Prema odredbi čl. 38. st. 1.b) Konvencije, ako Sud zahtjev proglašati dopuštenim, on će se staviti na raspolaganje zainteresiranim strankama kako bi se postiglo prijateljsko rješenje predmeta na temelju poštovanja ljudskih prava kako ih priznaju Konvencija i dodatni protokoli. Nakon proglašenja zahtjeva dopuštenim, tajnik vijeća prema uputi vijeća ili njegova predsjednika stupa u vezu sa strankama radi postizanja prijateljskog rješenja. Vijeće poduzima sve korake koji se čine primjerenima kako bi se olakšalo postizanje takvog rješenja.

Pregovori o prijateljskom rješenju su tajni i ne štete argumentima stranaka u sporu pred Sudom. U postupku u sporu ne može se pozivati ili oslanjati ni na kakvo pismeno ili usmeno priopćenje ni na kakvu ponudu ili ustupak učinjen u okviru pokušaja postizanja prijateljskog rješenja. U okviru pregovora zastupnica Vlade analizira sve činjenice i pravni kontekst predmeta te praksu Europskog suda u sličnim predmetima. Ako zaključi da bi u predmetu očigledno došlo do povrede Konvencije za koju je odgovorna Hrvatska, podnosi obrazloženi prijedlog Vladi, tražeći suglasnost za postizanje prijateljskog rješenja. Nakon dobivene suglasnosti obavještava tajnika vijeća o spremnosti za postizanje prijateljskog rješenja. Tajnik upoznaje drugu stranku s prijedlogom i ako se ona složi s prijedlogom, obavještava sudsko vijeće da su stranke prihvatile prijateljsko rješenje. Vijeće će pak, nakon što se uvjeri da je rješenje postignuto na temelju poštovanja ljudskih prava priznatih Konvencijom i dodatnim protokolima, izbrisati predmet sa sudske liste u skladu s pravilom 44. st. 2. Poslovnika Suda. Donijet će odluku o prijateljskom rješenju koja će sadržavati kratku izjavu o činjenicama i postignutom rješenju.

U dosadašnjoj praksi zastupanja Hrvatska je sklapala prijateljska rješenja s podnositeljima u predmetima u kojima je dužina trajanja postupaka bila očigledno nerazumna (povreda čl. 6. Konvencije), držeći se čvrsto utvrđene prakse Europskog suda. Nakon presude *Scordino protiv Italije*,¹⁶ u kojoj je Sud definirao pravila obračuna pravične novčane naknade za

¹⁴ Presuda dostupna na web stranici Suda (Application no. 59532/00).

¹⁵ Čl. 6. Uredbe.

¹⁶ Presuda Vijeća dostupna na web stranici stranici Suda (Application no. 43662/98).

prekomjernu dužinu trajanja postupaka te utvrdio omjere u visini naknade dosuđene na nacionalnoj razini i one dosuđene od Suda, sklopljen je određen broj nagodbi u predmetima u kojima je Ustavni sud dosudio očigledno penizak iznos nakande.

U prvoj polioVINI 2007. sklopljeno je najviše prijateljskih rješenja, i to u 26 predmeta. Razlog prijateljskog rješenja spora bilo je očigledno kršenje prava na pošteno suđenje i prava mirnog uživanja vlasništva pojedincima zbog radnji ili propusta državnih tijela.

Europski sud za ljudska prava potiče stranke na sklapanje nagodbi jer time smanjuje ogroman broj predmeta u radu, iako treba naglasiti da si Sud zadržava pravo da i unatoč postignutoj nagodbi vrati spis na listu predmeta ako je to u interesu poštovanja ljudskih prava. Stranka nagodbom dobiva određenu satisfakciju, a države izbjegavaju veći broj presuda u kojima je utvrđena barem jedna povreda Konvencije jer se zahtjev briše s liste predmeta Suda.

Izvršavanje presuda Europskog suda za ljudska prava¹⁷

Države ugovornice Konvencije ratifikacijom su preuzele obvezu da će osigurati svakoj osobi pod svojom jurisdikcijom prava i slobode utvrđene Konvencijom,¹⁸ što u konačnosti znači i izvršenje presuda. Čl. 46. st. 1. izričito ih obvezuje da će se podvrgnuti konačnoj presudi Suda u svakom sporu u kojem su stranke.¹⁹ S obzirom na narav presuda Suda, država u izvršenju treba poduzeti sve potrebno da bi zaustavila ili spriječila povredu utvrđenu presudom (*restitutio in integrum*), prevenirala slične povrede u budućnosti te osigurala žrtvi povrede pravičnu novčanu satisfakciju (*just satisfaction*).

¹⁷ Uredba o zastupniku, čl. 7.: »Vladin zastupnik se brine o izvršenju presuda Europskog suda za ljudska prava i o tome izvješćuje Odbor ministra Vijeća Europe«.

¹⁸ Čl. 1. Konvencije glasi: »Visoke ugovorne stranke osigurat će svakoj osobi pod svojom jurisdikcijom prava i slobode određene u odjeljku I. ove Konvencije.«

¹⁹ Čl. 46. Konvencije glasi: »Visoke se ugovorne stranke obvezuju da će se podvrgnuti konačnoj presudi Suda u svakom sporu u kojem su stranke.; Konačna presuda Suda dostavlja se Odboru ministara koji nadzire njezino izvršenje.«

Izvršenje presuda nije u nadležnosti Suda. Nadzor nad izvršenjem obavlja Odbor ministara Vijeća Europe (*Committee of Ministers*).²⁰ U tu svrhu Odbor ministara VE osnovao je poseban Odbor za izvršenje presuda Suda, koji prati izvršenje presuda u državama članicama i o tome obavještava Odbor ministara. Odbor se sastaje šest puta godišnje, a određeni je predmet na dnevnom redu sve dok se Odbor ne uvjeri da je država poduzela sve potrebno za izvršenje presude. U slučaju da država ne želi izvršiti presudu Suda, Odbor može to staviti na dnevni red sastanka na visokoj razini, donijeti privremenu rezoluciju (tzv. *interim resolution*), u kojoj određuje privremene mjere radi izvršenja presude i utvrđuje rokove za izvršenje državi. Krajnja mogućnost pritiska na državu da izvrši presudu jest isključenje iz članstva Vijeća Europe i poziv svim ostalim državama članicama da poduzmu mjere protiv države kršiteljice ljudskih prava.²¹

U sklopu obveze poduzimanja mjera radi izvršenja presuda Europskog suda u kojima je utvrđena povreda Konvencije, zastupnica Vlade ovlaštena je poduzimati niz pojedinačnih i općih mjera te izvještavati Odbor o svim poduzetim mjerama. Nakon poduzimanja svih potrebnih mjera radi podvrgavanja presudi, Odbor ministara donosi konačnu rezoluciju (tzv. *final resolution*)²² kojom se zaključuje da je presuda izvršena u skladu s čl. 46. st. 2. Konvencije.

a) Pojedinačne mjere

Kad isplata pravične novčane naknade nije dostatna da bi se otklonile sve posljedice povrede prava utvrđene u presudi, države trebaju poduzeti i druge pojedinačne mjere kako bi izvršile presudu. Takve mjere ovise o karakteru same povrede i okolnostima predmeta. One mogu biti npr. ponavljanje postupka, ukidanje odluke o ekstradiciji, dovršenje sudskog postupka u određenom roku itd.

²⁰ Odbor ministara VE najviše je izvršno tijelo te međunarodne organizacije. Čine ga ministri vanjskih poslova svih država članica VE.

²¹ U predmetu *Loizidu protiv Turske* Turska je pet godina odbijala izvršiti presudu plaćanjem iznosa pravične novčane naknade. Pri sklapanju Sporazuma o pridruživanju između Turske i EU, uvjet poštovanja presuda Europskog suda uključen je u Sporazum. Tek tada je Turska konačno isplatila dosuđeni iznos, jer je to bio jedan od uvjeta za zaključivanje Sporazuma.

²² Pravilo br. 8 glasi: »Nakon što je ustanovljeno da je država o kojoj je riječ poduzela sve potrebne mjere u cilju podvrgavanja presudi, Odbor ministara će usvojiti rezoluciju kojom se zaključuje da su njegove ovlasti na temelju članka 46. stavka 2. Konvencije ispunjene.«

Pravična naknada

Iznos pravične novčane naknade Sud određuje u eurima, a isplaćuje se u nacionalnoj valuti presudene države prema tečaju na dan isplate, u roku tri mjeseca od konačnosti presude. U slučaju da država u roku ne isplati nadnadu podnositelju, on ima pravo na kamate u skladu s nacionalnim zakonodavstvom, što se u presudi izričito navodi. I u slučaju okončanja postupka prijateljskim rješenjem, obveza plaćanja nakande podliježe roku izvršenja, koji prati Odbor ministara.

Ponovno otvaranje postupka pred domaćim sudom

Ponavljanje postupka pred domaćim sudovima može biti učinkovita mjera izvršenja presude. Ona bi se trebala primijeniti u slučaju kad je utvrđena povreda Konvencije bilo u materijalnom ili procesnom smislu tako da stvara ozbiljnu sumnju u ishod postupka pred domaćim sudom zbog kojeg je podnesen zahtjev Sudu u Strasbourgu te kad je podnositelj zahtjeva izložen negativnim posljedicama koje proizlaze iz takve povrede, a koje imaju korijen u domaćem pravosuđu i povreda ne može biti adekvatno ispravljena samo pravičnom naknadom.²³

Republika Hrvatska kao i veći broj europskih država omogućuje ponavljanje postupka pred domaćim sudovima na temelju presude Europskog suda za ljudska prava, kako u parničnom,²⁴ tako i u kaznenom postupku.

Čl. 413. Zakona o kaznenom postupku²⁵ daje osnova za ponavljanje postupka na temelju odluke Suda u slučaju povrede prava iz Konvencije koja se odnose na razloge za obnovu kaznenog postupka ili izvanredno preispitivanje pravomoćne presude.

²³ Odbor ministara VE donio je Preporuku no. Rec (2000) 2 19. siječnja 2000. o mogućnostima ponovnog ispitivanja ili preotvaranja postupka pred domaćim sudovima u određenim slučajevim, na temelju presude Europskog suda za ljudska prava.

²⁴ Predmet *Bistrović protiv Hrvatske* (zahtjev br. 25774/05) prvi je hrvatski predmet koji zbog naravi povrede zahtijeva ponavljanje postupka. Postupak izvršenja je u tijeku.

²⁵ Čl. 413. ZKP-a glasi: »Odredbe ove Glave o obnovi kaznenog postupka će se uporabiti i u slučaju kada je podnesen zahtjev za izmjenu pravomoćne sudske odluke na temelju odluke Ustavnog suda Republike Hrvatske kojom je poništen ili ukinut propis na temelju kojeg je bila donesena pravomoćna osuda ili na temelju odluke Europskog suda za ljudska prava koja se odnosi na neki razlog za obnovu kaznenog postupka ili izvanredno preispitivanje pravomoćne presude.« NN 110/97, 27/98, 58/99 i 58/02.

b) Opće mjere

Te se mjere odnose na prevenciju odnosno sprječavanje novih sličnih povreda u budućnosti. Na nacionalnoj razini to najčešće znači promjenu sudske prakse i prakse upravnih tijela na temelju presude Suda ili normativne izmjene.

Promjena sudske prakse

Promjene sudske prakse na temelju presude Suda najčešće su u državama koje svoj pravni sustav temelje na precedentnom pravu, kao što su npr. Velika Britanija i Irska ili npr. Nizozemska. Preventivno djelovanje može se postići i stalnim prevođenjem i objavljuvanjem presuda Suda na nacionalne jezike te omogućivanjem široke dostupnosti sudskoj praksi Suda,²⁶ posebice sucima i tijelima državne uprave.

Upravo radi naglašivanja prevencije, u posljednje tri godine sustavno se prevode i objavljuju sve presude i odluke Suda u predmetima protiv Hrvatske te su dostupne svima na web stranici Ministarstva pravosuđa (www.pravosudje.hr), uz široke mogućnosti pretraživanja. Uprava zastupnice Vlade periodično izdaje publikacije sudske prakse Europskog suda za ljudska prava koje sadržavaju sve presude i odluke Suda u odnosu na Hrvatsku u šestomjesečnom razdoblju, kao i najzanimljivije presude protiv drugih država, sve na hrvatskom jeziku. Ujedno, sam Sud objavljuje sve odluke i presude koje su dostupne na engleskom ili francuskom jeziku na internetskoj stranici Suda.²⁷ Sve veći naglasak stavlja se i na obuku sudaca i državnih odvjetnika o sudskoj praksi Suda, koja je na nacionalnoj razini institucionalizirana kroz Pravosudnu akademiju. Vijeće Europe u suradnji sa Sudom i zastupnicima država kroz projekt HELP kreira specijalističke programe obuke o Konvenciji i sudskoj praksi Suda koji će biti nakon završetka projekta dani na korištenje svim državama članicama.

Izmjene i dopune propisa

Normativne izmjene potaknute presudom Suda mogu se odnositi na zakone i druge propise. Na temelju sudske prakse Suda velik broj država

²⁶ Odbor ministara VE donio je 18. prosinca 2002. Preporuku no. Rec (2002) 13 o objavljivanju i distribuciji teksta Konvencije i sudske prakse Europskog suda za ljudska prava u državama članicama.

²⁷ <http://hudoc.echr.coe.int/hudoc.html>

članica Vijeća Europe²⁸ mijenjao je svoja zakonodavstva, među njima i Hrvatska, usklađujući se s Konvencijom.

To se posebno vidi u području osiguranja učinkovitog pravnog sredstva za duljinu trajanja postupaka, što je do sada najčešći oblik kojim Hrvatska krši prava iz Konvencije. Radi sprječavanja kršenja tog konvencijskog prava, odnosno sprječavanja ponavljanja povreda i omogućivanja bržeg vođenja postupaka, Hrvatska je izmijenila Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske.²⁹ Čl. 63. Ustavnog zakona o Ustavnom Sudu Republike Hrvatske omogućivao je građanima da pokrenu postupak po ustavnoj tužbi i prije nego što je iscrpljen pravni put u Republici Hrvatskoj ako sud nije u razumnom roku odlučio, ako se aktom grubo vrijeđaju ustavna prava i ako bi mogle nastati teške i nepopravljive posljedice za podnositelja. Ustavni sud je određivao nadležnom sudu u kojem će roku donijeti akt kojim će meritorno odlučiti o pravima i obvezama te naložio plaćanje primjerene naknade koja pripada podnositelju zbog povrede njegova ustavnog prava koju je sud učinio kad nije odlučio u razumnom roku o pravima i obvezama podnositelja ili o sumnji ili optužbi zbog njegova kažnjivog djela.

Europski sud u svojim presudama potvrdio je učinkovitost ustavne tužbe kao pravnog sredstva,³⁰ međutim Ustavni sud RH bio je preplavljen takvim predmetima do mjere koja je onemogućivala njegov rad u ostalim predmetima iz njegove nadležnosti. Stoga je izmjenama i dopunama Zakona o sudovima 2005. nadležnost za odlučivanje o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku prešla i na redovite sudove. Zakon o parničnom postupku izmjenjen je i dopunjen tako da omogućuje sucima veću kontrolu discipline stranaka, bržu i efikasniju dostavu te obvezu iznošenja svih dokaza već na glavnoj raspravi.

Sve navedene noramativne izmjene trebale bi pridonijeti ubrzanju postupaka, a time i posljedično prevenirati potencijalne povrede Konvencije zbog kršenja prava na pošteno suđenje, što uključuje i pravo na donošenje odluke u razumnom roku.

²⁸ Italija je donijela tzv. *Pinto law* čime je uvela pravni lijek zbog dužine trajanja postupka u građanskim stvarima te omogućila podnositeljima zahtjeva isplatu pravične naknade zbog povrede čl. 6. st. 1. Konvencije o duljini trajanja postupka. Rumunjska je donijela poseban zakon kojim je regulirala primjenu Haške konvencije o građanskopravnim aspektima međunarodne otimce djece iz 1980. Slovenija je nakon utvrđenja sustavne povrede u predmetu *Lukenda protiv Slovenije* donijela novi zakon koji ima cilj kreiranje učinkovitog pravnog sredstva zbog dužine trajanja postupaka i isplate pravične novčane naknade.

²⁹ NN 99/99.

³⁰ Predmet *Slaviček protiv Hrvatske*, odluka br. 20862/02 od 4. srpnja 2002.

U provođenju izvršenja koje se odnosi na normativne izmjene zbog neusklađenosti s Konvencijom, zastupnica je između ostalog ovlaštena dati Vladi Republike Hrvatske ili drugom nadležnom tijelu poticaj za usklađivanje propisa s Konvencijom.³¹ U izvršenju presude *Karadžić protiv Hrvatske*,³² nakon prikupljanja činjenica o načinima postupanja nadležnih tijela u Hrvatskoj kad primjenjuju Hašku konvenciju o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djeteta,³³ podnesen je prijedlog Vladi za formiranje međuresorne radne skupine. Skupina će izraditi prijedlog propisa kojim će se urediti postupanje državnih tijela i njihove ovlasti u povodu zahtjeva upućenih na temelju Haške konvencije koji će biti sukladni s Konvencijom i praksom Suda.

Zaključak

Zbog svog utjecaja na nacionalna zakonodavstva i sudsku praksu u Europi značenje Europskog suda stalno raste. Pridoda li se tome i činjenica da su sve države članice Europske unije stranke Konvencije i priznaju nadležnost Europskog suda za ljudska prava te da sama Povelja Europske unije o temeljnim pravima definira temeljna ljudska prava u najvećem dijelu slijedeći Europsku konvenciju, može se zaključiti da je Konvencija najznačajniji međunarodni pravni instrument za zaštitu i promicanje ljudskih prava u Europi.

Stoga je i značenje Suda kao jedinstvenog sudskog instrumenta zaštite Konvencije u Europi neupitno. Broj predmeta pred Europskim sudom također raste, što pred države članice postavlja dodatne zahtjeve u jačanju prevencije kršenja, ali istodobno i jačanje ureda zastupnika država kako bi na kvalitetan način mogli obavljati sve poslove vezane za zastupanje države pred Sudom.

³¹ Čl. 9. Uredbe glasi: »Ako Vladin zastupnik, povodom određenoga slučaja, koji se razmatrao pred Europskim sudom za ljudska prava, utvrdi da domaći propis nije u skladu s Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, dat će Vladi Republike Hrvatske, odnosno drugom nadležnom tijelu, poticaj za usklađivanje toga propisa s Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.«

³² Predmet *Karadžić protiv Hrvatske*, presuda br. 35030/04.

³³ NN – MU 4/94.

REPRESENTING THE STATE BEFORE THE EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS IN STRASBOURG

Summary

Croatia ratified the Convention on Human Rights and Basic Freedoms in 1997. Government agent of the Republic of Croatia, established in 1999, has been acting on behalf of the Republic of Croatia before the European Court of Human Rights, implementing its judgements, and spreading information about the Convention and the Court's practice. Procedure and previous cases in which Croatia participated, implementation of the judgements, and results of government agent of the Republic of Croatia before the Court have been described.

Key words: Convention on Human Rights and Basic Freedoms, agent before the European Court of Human Rights, acting on someone's behalf, court practice, implementation of judgements